

زیارتگاه‌ها امامزاده‌ها

در ضلع جنوبی مسجد جامع میانه، بقعه ای وجود دارد که به مقبره کمال الدین نیز مشهور است...

امامزاده اسماعیل

در ضلع جنوبی مسجد جامع میانه، بقعه ای وجود دارد که به مقبره کمال الدین نیز مشهور است. این بقعه متعلق به امامزاده اسماعیل و دارای گنبدی پوشیده از کاشی‌های فیروزه رنگ است. از بناى اولیه امامزاده تنها کتیبه ای بر بالای سر در بناى فعلی باقی مانده که تاریخ 1258 ه. ق و اسم بانى بنا، به نام "مشهدی بایرامعلی بن عوض" بر رویان حک شده است. مناره ی بلندی به ارتفاع 13 متر در صحن بقعه وجود دارد که دارای دو کتیبه ی سنگی است.

امامزاده بزرگ

بناى این امامزاده در بخش جنوب غربی سراب، در کنار گورستان عمومی واقع شده و دارای ازاره های سنگی، بدنه، گنبد، مناره های آجری و طاق نماهای مقرنس کاری گچی است.

این بنا همچنین دارای دو مناره به ارتفاع 9 متر است که مأذنها آنها فرو ریخته است. شیوه معماری بناى امامزاده مربوط به قرن های هشتم و نهم ه. ق است.

امامزاده جمال

امامزاده جمال تبریز زیارتگاهی است که در مسجد حاجت، در راسته کوچه واقع شده است. این زیارتگاه مرقد امامزاده موسی معروف به سید جمال از اولاد امام موسی بن جعفرعلیه السلام است. آرامگاه در زیر گنبد نسبتاً بزرگی واقع شده و پا طاق مقرنسی دارد که رویان صندوق چوبی زیبایی نهاده اند. دو کتیبه مرمرین سنگ قبر نیز در این بقعه به چشم می خورد که یکی متعلق به قبراخوند ملا احمد مدرس و دیگری مربوط به قبر شیخ عبدالغفار است.

امامزاده دال و ذال

در محله ی مهاد میهن (میار میار) در جوار مسجد دال و ذال، دو قبر کوچک با پوششی از کاشی سبز رنگ وجود دارد که متعلق به دو امامزاده هیبرگوار است. هرچند هویت این دو امامزاده معلوم نشده، ولی در بسیاری از کتب معتبر به آنها اشاره شده است.

بقعه سید ابراهیم

این بقعه متعلق به سید ابراهیم است. به استناد "تاریخ اولاد الاطهار" سید ابراهیم از فرزندان حضرت امام زین العابدین (ع) و به استناد برخی کتب علم رجال از فرزندان حضرت موسی بن جعفر (ع) است. این بقعه در وسط حیاطی قرار دارد که اخیراً از سوی سازمان میراث فرهنگی مرمت شده است. در قسمت پایین دیوار جنوبی بقعه، کتیبه‌معمروف به "سنگ بسم الله" تعبیه شده بود که اخیراً برای حفاظت بیشتر به موزه یادریایجان منتقل شده و به جایان، نمونه کاملی از آن سنگ بازسازی و نصب گردیده است.

بقعه سید حمزه

بقعه سید حمزه در محله ی سرخاب درکنار مقبره الشعرا در خیابان ثقة الاسلام تبریز واقع شده است. نمونه های حجاری ظریف باقی مانده از این بقعه، نشان دهنده عظمت بناى اولیه است. طاق مرمرین سر در صحن مدرسه که از چهار قطعه مرمر بزرگ تشکیل و در پیشانی آن پایه ای از سوره ی "الحجر" حک شده، از این جمله است.

عرض طاق بقعه 183 و بلندی قسمت اصلی 120 سانتیمتر است. در بالای طاق سر در، سنگ نیشته ی مرمرین دیگری به تاریخ 1279 هجری قمری نصب شده، که مربوط به زمان ناصرالدین شاه قاجار است.

آزاره های مرمرین دیوار شرقی دهلیز در دو طرف در ورودیان قرار گرفته و بر روی آنها نقوش زیبایی به شکل برجسته کنده شده که ظاهراً مربوط به دوره یاق قویونلو و ترکمانان است. به این ترتیب مشخص می شود که بقعه ی سید حمزه در تمام ادوار تاریخ از ایلخانان و ترکمانان، تا صفوی و قاجاریه مورد احترام بوده است.

نمای طاق مرمرین در ورودی بقعه، از شاهکارهای حجاری دوره صفویه و آینه بندی های طاق بالای صندوق قبر امامزاده بسیار چشمگیر است.

تاریخ بناى نخست بقعه 714 هجری قمری یعنی همان سال در گذشت صاحب مقبره است. وی سید جلیل‌القدری به نام "ابوالحسن حمزه بن حسن بن محمد" بود که همزمان با سلطان محمود غازان خان و سلطان محمد خداپنده (اولجایتو) می زیست و از احترام بسیار برخوردار بود.

درویش حسین کربلایی، از بقعه و منضمانات شامل مسجد، مقبره و مدرسه یاد کرده و نوشته است که مصحفی بر روی قبر سید حمزه هست که می گویند به خط حضرت امیرالمؤمنین علی (ع) می باشد.

امامزاده شاهزاده قاسم

این امامزاده در روستای "پیرلر شاه قاسم" از توابع کلیبر واقع و در بین مردم شهرستان های اهر، کلیبر و حاشیه رود ارس از منزلت ویژه ای برخوردار است. از بناى اولیه بقعه تنها سر در آن باقی مانده که احتمالاً مربوط به دوره صفویه است.

امامزاده شعیب

امامزاده شعیب در روستای دوزال جای دارد. این روستا در 20 کیلومتری شمال خرواق بر فراز کوهی قرار گرفته که مشرف بر رود ارس و مرز جمهوری آذربایجان است. ظواهر امر نشان می دهد که بنای آرامگاه مربوط به اواخر قرن هفتم هجری یعنی دوره حکومت ایلخانی است.

بناى امامزاده شعیب برج هشت ضلعی آجری بلندی است که روی يك قاعده سنگی استوار شده و در هر ضلع آن، طاق نمای بلندی با طاق جناغی به چشم می خورد. در قسمت بالای برج و دور تا دور بنا، حاشیه ای از تزیینات معرق با کاشی های لاجوردی و فیروزه ای به عرض 110 سانتیمتر قرار دارد.

این برج دارای يك گنبد دو پوش است. قسمت غربی برج از طریق اتاقی به مسجد قدیمی دوزال متصل می شود. از همین اتاق می توان به زیرزمین و محل اصلی مقبره

وارد شد. آرامگاه موسوم به امامزاده شعبی در سردابه این محل قرار دارد.

امامزاده علی بن زید

زیارتگاه امامزاده علی به مجاهد بن زید در محله چهارمنار تبریز، انتهای مسجد جامع در بازار، رو به روی کوچه ملا احمد واقع است.

بقعه عون بن علی و زید بن علی

این بقعه بر فراز بلندترین قله ی کوه سرخاب واقع شده و دارای سه اتاق ، يك مقبره ی مسجدگونه ، يك ایوان، دومیل (مناره ی توپر) و پنج ستون سنگی بزرگ است . بنا ی مقبره از سنگ های سرخ کوه و ستون های ایوان از سنگ سخت کیود است. معماری بنا به شیوه ایلخانی است. این بنا در حمله ی عثمانی تخریب و در زمان شاه عباس صفوی تجدید بنا شد . بار دیگر زلزله سال 1193 هجری بنا را ویران ساخت و اواخر قرن 13 توسط امین لشگر قهرمان میرزا تعمیر گردید. در سال های اخیر ، این مقبره به شکل مطلوبی مرمت شد. صاحب روضات الجنان می نویسد که در ایش نعمت الهی آنجا مزار فرزندان حضرت علی (ع) " عون بن علی " و " زید بن علی " می دانند.

امامزاده محمد نوجه مهر

امامزاده محمد نوجه مهر معروف به " سید محمدآقا " در روستای نوجه مهر قرار دارد. مقبره این امامزاده که او را به نوادگان امام موسی کاظم (ع) نسبت می دهند ، تجدید بنا شده و دارای ضریح زیبایی است. این آرامگاه بین مردم از تقدس و احترام بسیار برخوردار است و هر سال کشاورزان نواحی پس از برداشت محصول برای زیارت و ادا نذورات خود به زیارت این امامزاده می روند.

مقبره مضر بن عجل

این مقبره در روستای دیزج خسروشهر در بالای تپه ای مرتفع قرار دارد. بنا ی بقعه به شکل استوانه ای با گنبد های مخروطی است که در زیر آن مقبره ای وجود دارد . مردم این مقبره را متعلق به " مجیر بن عقیل " از خانواده پیامبر می دانند. این بقعه هیچ سنگ نبشته ای ندارد ، ولی سنگ کوچک سیاهی کنار قبر دیده می شود که به سنگ شفا معروف شده است.

حمدالله مستوفی در کتاب تاریخ گزیده و نزهة القلوب از " امیر مضر به عجل " با عنوان نبیره ی عبدالمطلب و صحابی پیامبر کسی که در این گور خفته ، یاد کرده است.

معبد مهری مراغه و مقبره ملا معصوم

در حدود شش کیلومتری جنوب شرقی مراغه روستایی به نام ورجوی قرار دارد . در کنار این روستا گورستان بزرگ قدیمی وجود دارد که تعداد زیادی سنگ قبر منقش به تصاویر تیر و کمان ، نیزه ، شمشیر و سپر بر روی قبور آن نهاده شده است. از این میان می توان به صندوق سنگی منقش قبر " زمان بیگ " فرزند " کدخدا میرزا بیگ " ، با تاریخ وفات 1085 ه . ق اشاره کرد.

مقبره ملا معصوم در کنار این گورستان واقع است. ورودی این مقبره راهروی بزرگی است که عرض دهانه ورودی آن به 7 متر می رسد. در انتهای راهروی سرپوشیده ، ورودی مستطیل شکلی به عرض 1/80 متر در سنگ کنده شده که با عبور از آن ، محوطه ی وسیع و جالبی نمایان می شود.

در سمت چپ راهرو و نزدیک مدخل ورودی تالار بزرگ ، اتاق چهارگوش کوچکی وجود دارد که در دل سنگ کنده شده است . سقف این اتاق به صورت يك گنبد در صخره حفر شده و در وسط سقف نورگیری تعبیه شده است.

درازای تالار بزرگ 12 و پهنا ی آن حدود 6/3 متر است. در انتهای تالار بزرگ با عبور از يك صفا به پهنا ی 2 متر و درازی 3/3 متر ، محوطه اصلی نیایشگاه شروع می شود که از يك اتاق دایره ای شکل به قطر 5/9 متر تشکیل شده است. در سمت جنوبی این اتاق به ارتفاع يك پله از کف ، محرابی مستطیل شکل به درازا و پهنا ی 2/6×2 متر با سقف هلالی شکل وجود دارد.

ازاره ی سنگی این نیایشگاه به ارتفاع 2 متر با دقت خاصی حجاری و صاف شده است. به عقیده کارشناسان ، محراب این نیایشگاه شباهت بسیار با طرح محراب بعضی از معابد مهری دارد و با توجه به وسعت این نیایشگاه به نظر می رسد روزگاری معبدی با شکوه بوده و در شمار یکی از بزرگترین معابد مهری به حساب می آمد و از قسمت هایی چون محل تعویض لباس روحانیون ، محل تعلیم گروندگان بهائین مهر ، محل فعالیت های نجومی علمای مذهب مهر و بالاخره محل برگزاری مراسم باشکوه مهر پرستان برخوردار بود